

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

6. Про охорону дитинства : Закон України від 28 квіт. 2001. № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

7. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017. № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 08.11.2020).

Смірнова І.О.,
викладач кафедри
теорії та історії держави і права,
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ПРАВО ЛЮДИНИ НА СУДОВИЙ ЗАХИСТ ТА ЙОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Права людини і громадянина є головною метою і найважливішим інструментом будь-якої цивілізованої правової держави, яка прагне забезпечити свободу, добробут, гідність, безпеку людей, захистити їх від пагубних наслідків дестабілізації суспільства і держави.

Згідно статті 1 Загальної декларації прав людини всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах [2].

Право громадян на судовий захист закріплено у статті 10 Загальної декларації прав людини, згідно якої воно знайшло своє відображення у частині першої статті 55 Конституції України. Відповідно до статті 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Конституцією України визначено головний принцип політики держави в галузі забезпечення прав людини і громадянина: "Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Сьогодні правова система України знаходиться в стані кардинальної реформи з метою побудови демократичної, соціальної та правової держави. Фундаментальним принципом такої побудови повинен стати принцип всебічного захисту прав і свобод людини. Головним органом, що забезпечує захист гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини і громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства і держави, є суд.

Зокрема, Конституцією України передбачається низка гарантій, однією із яких є право судового захисту, що передбачена статтею 55 Конституції України, згідно з якою права і свободи людини і громадянина захищаються судом [1]. Це означає, що кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи по-

рушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі статтею 64 Конституції України не може бути обмежене [1].

Так, статтею 124 Конституції України встановлено, що правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Це означає, що право особи (громадянина України, іноземця, особи без громадянства, юридичної особи) на звернення до суду за вирішенням спору не може бути обмежене законом, іншими нормативно-правовими актами. Метою правосуддя є вирішення конфліктів шляхом розгляду на судових засіданнях конституційних, цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних справ з додержанням встановленої законом процесуальної форми.[1]

17 січня 2020 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду в рамках справи № 640/9729/19, адміністративне провадження № К/9901/26476/19 досліджував питання щодо права на судовий захист. Відповідно до ч.2 ст. 55 Конституції України, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Конституційний суд України у рішенні від 14 грудня 2011 року № 19-рп/2011 підкреслив значущість положень статті 55 Конституції України щодо захисту кожним у судовому порядку своїх прав і свобод від будь-яких рішень, дій чи бездіяльності органів влади, посадових і службових осіб, а також неможливості відмови у правосудді.

Згідно з частиною першою статті 2 КАС України завданням адміністративного судочинства є справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктивних владних повноважень [4].

Відповідно до частини першої статті 5 КАС України кожна особа має право в порядку, встановленим цим Кодексом звернутись до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи та законні інтереси [4].

Отже, право на судовий захист, зазвичай має лише та особа, яка є суб'єктом (носієм) порушених прав, свобод чи інтересів.

Підставам для визнання протиправним чи скасування рішення суб'єкта владних повноважень невідповідність його вимогам чинного законодавства та/або визначеній законом компетенції органу, який видав цей акт. При цьому обов'язковою умовою скасування такого рішення є також наявність факту порушення прав чи охоронюваний законом інтересів позивача у справі.

Даний висновок узгоджується з правовою позицією, що міститься, зок-

рема, у постановках Верховного Суду від 14 березня 2018 року у справі № 815/219/17, від 22 листопада 2018 року у справі 766/12374/17, від 19 вересня 2019 року у справі № 826/16107/18 [7].

Сьогодні національне законодавство надає людині всі можливі для захисту своїх прав і свобод у суді. Так, відповідно до ч.2 ст.124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Розширення сфери правового втручання і процедури усунення наслідків порушення прав і свобод людини і громадянина можна назвати критерієм демократизації суспільства, підтвердження в ньому значимості загальнолюдських ідеалів, підпорядкування здоровому глузду і моральним цінностям [1].

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: монографія. Київ. 2013. 368 с.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 15.08.2020 р. 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
5. Паліюк В. П. Стаття 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: українське законодавство та судова практика: Миколаїв. 2010. 556 с.
6. Практика Верховного Суду України: Рішення. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/>

Тінін Д.Г.,

викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
факультет підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА РАТИФІКАЦІЯ УКРАЇНОЮ

«Декларація прав людини» [1] (далі – Декларація) стала першим універсальним міжнародним актом з прав людини, що проголошує цивільні та політичні права і свободи особистості - рівність всіх перед законом. У Декларації заявлено, що всі люди мають рівні права, які не залежать від їх раси, статі, мови, релігії тощо. [3]

І хоча положення Декларації мають рекомендаційний характер, наразі